

در هر اتاقی، محل‌های امن را مشخص کنید (مثلاً زیر یک میز محکم یا کنار ستون‌ها یا دیوارهای مجاور آنها).

هزینه صدور کارت ملی المثنی چقدر است؟

سختگوی سازمان ثبت‌احوال می‌گوید کسانی که کارت ملی هوشمندشان را به هر دلیلی گم کرده‌اند، برای دریافت المثنی آن بایستی فقط به ثبت‌احوال مراجعه کنند و همچنین صدور المثنی کارت ملی هوشمند هم هزینه دارد. سیف‌الله اوتوبی با بیان اینکه کسانی که کارت ملی هوشمندشان را به هر دلیلی گم کرده‌اند، برای دریافت المثنی آن بایستی فقط به ثبت‌احوال مراجعه کنند، گفت: «هزینه‌ای که افزوده به ثبت‌احوال برای صدور کارت ملی هوشمندشان پرداخت می‌کنند، در ثبت‌نام بار اول ۲۰ هزار تومان، هزینه صدور کارت هوشمند ملی ناشی از فقدان (نوبت اول) ۴۰ هزار تومان، هزینه صدور کارت هوشمند ملی ناشی از فقدان (نوبت دوم) ۷۰ هزار تومان و هزینه صدور کارت ملی هوشمند ناشی از فقدان (نوبت سوم و پس از آن) ۱۰۰ هزار تومان است.»

گزارش «شهروند» از جزییات دستورالعمل استفاده مجدد از وسایل پزشکی که متخصصان و کارشناسان بهداشت محیط بیمارستان‌ها را نگران کرده است

سرنوشت مبهم در انتظار «دوبار مصرف‌ها»

یک منبع آگاه در گفت و گو با «شهروند»: وسایل فلزی، در ۴۰ درصده بخار، ضد عفونی می‌شوند، اما برخی ابزار برای معاینه‌های زنان، حتی در صورت ضد عفونی کردن باز هم ریسک بالایی برای آلودگی دارند

رئیس انجمن میکروب شناسی در گفت و گو با «شهروند»: باید روی روند استریلیزاسیون و عفونت زدایی آنها کنترل کیفی صورت گیرد و این تضمین داده شود که مشکلی برای انتقال آلودگی ایجاد نمی‌شود

عکس: تسنیم

فعال شود و در نهایت گزارش ناشی از صرفه‌جویی مستقیم و غیر مستقیم به کار بستن دستورالعمل پیوست در بیمارستان‌ها به صورت فصلی فرستاده شود.

در دستورالعمل پیوست که ۲۱ صفحه‌ای است، تمام موارد و نحوه ضد عفونی کردن وسایل پزشکی مورد اشاره قرار گرفته و وسایل پزشکی به سه دسته حیاتی، نیمه حیاتی و غیر حیاتی دسته‌بندی شده‌اند. غیر حیاتی‌ها ابزارهایی هستند که تماس پوستی و غیر ته‌اجمی با بدن بیمار دارند، مثل کاف فشار سنج، نیمه حیاتی‌ها وسایلی هستند که در زمان انجام رویه‌ها در تماس با غشای مخاطی سالم یا پوست آسیب‌دیده قرار می‌گیرند و به‌طور معمول به داخل بافت نفوذ پیدا نمی‌کنند. در نهایت هم ابزارهای حیاتی هستند که در تماس با بافت و فضای استریل بدن قرار می‌گیرند و در صورتی که آلوده به میکروارگانیسم‌های پاتوژن باشند، احتمال خطر بالایی برای ایجاد عفونت دارند.

در بخش دیگری از این دستورالعمل آمده که بیمارستان باید خط مشی و روش‌های اجرایی مکتوب در مورد استفاده مجدد از وسایل یکبار مصرف را به تأیید کمیته پیشگیری و کنترل عفونت بیمارستان برساند و فرآوری مجدد وسیله پزشکی یکبار مصرف در شرکت‌های ثالثیه تخصصی مورد تأیید وزارت بهداشت، سازمان غذا و دارو و اداره کل تجهیزات پزشکی قرار بگیرد.

در این دستورالعمل حتی به این نکته اشاره شده که وسایل یکبار مصرف غیر حیاتی با احتمال خطر پایین انتقال عفونت و ریسک پایین خرابی وسیله پزشکی یا تجهیزات قابل فرآوری مجدد بوده اما وسایل پزشکی یکبار مصرف نیمه حیاتی با احتمال خطر متوسط انتقال عفونت و ریسک متوسط خرابی وسیله پزشکی یا تجهیزات بعد از فرآوری مواجهند.

زهر اجفروزاده | تیر به نیمه نرسیده بود که یک خبر وزارت بهداشت را به چالش کشید. درست در دوره‌ای که آمریکا به تازگی از برجام خارج شده بود و اما و اگرها درباره افزایش تحریم‌ها و فشار بر بخش‌های مختلف بالا گرفته بود، دست‌به‌دست شدن نسخه الکترونیکی دستورالعمل وزارت بهداشت همه را نگران کرد؛ دستورالعملی که حکایت از استفاده مجدد از وسایل پزشکی و خرید وسایل پزشکی چندبار مصرف به جای یکبار مصرف‌ها داشت. همه این دستورالعمل را به تحریم‌ها نسبت دادند، به گرانی‌ها و سیاست‌هایی که نشان می‌داد، قرار است به زودی حوزه درمان بیشترین فشار را به خود ببیند و ایران با کمبود وسایل پزشکی مواجه شود. همان زمان اما از سختگو تا معاون درمان وزارت بهداشت خبر را آن‌طور که از آن برداشت شده بود، رد کردند: «موضوع استفاده مجدد از وسایل یکبار مصرف نیست، بلکه منظورمان استفاده از وسایلی است که نوع چند بار مصرف‌شان وجود دارد.» و در توضیح اضافه کردند: «وقتی می‌شود از برخی وسایل چندبار مصرف باروش درست استریل استفاده کرد، چرا پول اضافه دهیم.» از آن طرف هم اعلام شد که این دستورالعمل ارتباطی به تحریم‌ها ندارد. حالا اما آن چه کارشناس بهداشت و تجهیزات پزشکی در بیمارستان‌ها روایت می‌کنند، ماجرای نگران‌کننده افزایش عفونت‌ها است. این که وسایل پزشکی حتی با رعایت ضوابط اعلام‌شده در دستورالعمل، عفونت‌زدایی شوند، باز هم احتمال انتقال عفونت در برخی وسایل وجود دارد و سوال مهم‌تر این است که قرار است هر وسیله‌ای چند بار استفاده شود؟ از همه اینها گذشته در دستورالعمل وزارت بهداشت به رضایت آگاهانه بیمار برای استفاده مجدد از وسایل اشاره شده، اما به گفته یکی از کارکنان بیمارستان‌ها که درخواست نامش اعلام‌شده، بیماری که به بیمارستان دولتی مراجعه می‌کند، حتی اگر بداند که وسیله برای پنجمین بار برایش استفاده می‌شود، باز هم چاره‌ای جز ماندن در درمان شدن ندارد.

این ماجرا نگرانی رئیس مرکز تحقیقات ایدز را هم به همراه داشت؛ به طوری که اخیراً در گفت‌وگویی که با «پلنا» داشت، نسبت به زیاده‌روی در استفاده از این وسایل هشدار داد.

به گفته مینو محرز هر چیزی بیش از حد استریل شود، در نهایت به ضرر بیمار تمام می‌شود: «متخصصان باید بگویند از چه لوازمی می‌توان استفاده مجدد کرد؛ چرا که بعضی از تجهیزات پزشکی و نه همه آنها امکان استفاده دوباره دارند.» نگرانی او اما تنها به این موضوع محدود نمی‌شود و کمبود وسایل و تجهیزات پزشکی هم در دایره نگرانی‌هایش قرار می‌گیرد: «در بخش تجهیزات پزشکی به خصوص مواردی که مصرف آن برای کنترل بیماری‌های عفونی است، با کمبود مواجه شده‌ایم.»

ماجرای چه بود؟

۲۰ دی سال گذشته نامه‌ای با امضای معاون درمان وزارت بهداشت به روسای دانشگاه‌های علوم پزشکی فرستاده شد. نامه «دستورالعمل فرآوری مجدد ایمن وسایل پزشکی» بود که در بخش‌هایی از آن آمده: «از استفاده بی‌رویه وسایل پزشکی یکبار مصرف اجتناب شود، کمیته پیشگیری و کنترل عفونت بیمارستانی در مراکز درمانی تحت پوشش وزارت بهداشت

نیمه تیرماه بر سر زبان‌ها افتاد، اما بهزاد کلاتری، مدیرکل دفتر مدیریت بیمارستانی وزارت بهداشت به «شهروند» می‌گوید که ابلاغیه این دستورالعمل در دی‌ماه سال گذشته به بیمارستان‌ها داده شده و پس از آن هم تغییری در روند دستورالعمل ایجاد نشده بود؛ یعنی تحریم‌ها هیچ نقشی در این دستورالعمل نداشته است: «ماجرای فرآوری یوز کردن وسایل پزشکی در همه جای دنیا مطرح است؛ زمانی که ما در شرایط مطلوبی به سر نمی‌بریم و از نظر مالی هم تحت فشاریم، باید به سمت کنترل هزینه‌ها برویم، نمی‌توانیم مثل آدم‌های پولدار رفتار کنیم؛ چرا وقتی وسایل چندبار مصرف وجود دارد، باید از وسایل یکبار مصرف استفاده کرد.»

دستور خرید وسایل چندبار مصرف داده شده است

ماجرای ما به خرید وسایل پزشکی محدود نمی‌شود، موضوع زمانی نگران‌کننده می‌شود که پای وسایل چندبار مصرف و ضد عفونی کردن و استفاده دوباره از آنها به میان می‌آید؛ باین که در دستورالعمل فرستاده‌شده برای بیمارستان‌ها به جزییات این ضد عفونی کردن‌ها اشاره شده اما به گفته کارمند بخش تهیه تجهیزات پزشکی یکی از بیمارستان‌ها استفاده مجدد از برخی وسایل چند بار مصرف با وجود ضد عفونی کردن آنها، باز هم خطرناک است: «از اواخر سال گذشته که دستورالعمل وزارت بهداشت ابلاغ شد، به ما تأکید کرده‌اند که تجهیزات و وسایل پزشکی یکبار مصرف را تخریم مثل ونتیلاتورها یا ساکشن‌ها و تجهیزات احیا و... درحالی که قبلاً از این، ما وسایلی مثل پمپ‌های قلبی یا وسایل آندوسکوپی و... را به دلیل احتمال عفونت بالا یکبار مصرف می‌خریدیم و پس از مصرف دور می‌انداختیم، در همه جای دنیا هم وضع همین است، اما حالا به ما گفته‌اند که به جای سینگل یوزها (یکبار مصرف‌ها) از وسایلی استفاده کنیم که ری‌یوز (چندبار مصرف) هستند.» به گفته کارمند این بیمارستان که درخواست نامش آورده شده، تجهیزات یکبار مصرف تحت شرایطی می‌توانند شست‌وشو داده و عفونت‌زدایی شوند. در ادامه هم قرار است به بیمار اعلام شود که این وسیله برای چندمین بار است که برایش استفاده می‌شود. اسمش را هم گذاشته‌اند رضایت آگاهانه، اما آیا بیمار می‌تواند قبول نکند؟

کنگره‌ای که همه را نگران کرد

چند ماه پس از ابلاغ این دستورالعمل، کنگره بین‌المللی کنترل عفونت و استریلیزاسیون در حوزه تجهیزات پزشکی برگزار شد که نکته‌های قابل تأملی داشت، یکی برپایه کار گروهی در باره نحوه استفاده مجدد از وسایل پزشکی بود. همان کارمند اداره تجهیزات پزشکی بیمارستان، در کار گروه حضور داشت و از جزییات آن برای «شهروند» می‌گوید: «سخنران این کار گروه، پزشک و مشاور یکی از شرکت‌های داروهای شیمیایی بود، او در آن جلسه، از روی دستورالعمل وزارت بهداشت، به روش‌های استریلیزه کردن وسایل یکبار مصرف پزشکی اشاره کرد و این مثال را زد که از این روش‌ها در کشورهای ونزوئلا، برزیل و هند استفاده می‌شود، درحالی که این کشورها، اوضاع پزشکی خوبی ندارند.» او به موضوع مهم‌تر و در عین حال قابل تأمل‌تری هم اشاره می‌کند: «در این سخنرانی، حتی اعلام شد که چگونه می‌توان دستگاه پیس میکر که برای تنظیم ضربان قلب است را از بدن بیمار فوت شده خارج و دوباره برای بیمار دیگری استفاده کرد. با این توضیح که آن دستگاه حداقل باید ۷۰ درصد از باتری‌اش قابل استفاده باشند. این دستگاه بالای ۷۰، ۸۰ میلیون تومان قیمتش است و به دلیل همین قیمت بالا، ماجرای استفاده مجدد از آن مطرح شد.»

مگر می‌شود دستگاه قلبی را

از بدن بیمار فوت شده خارج و دوباره استفاده کرد؟

جزییات این جلسه را با کلاتری، مدیرکل دفتر مدیریت بیمارستانی وزارت بهداشت در میان گذاشتیم که واکنش جدی او را همراه داشت: «مگر می‌شود چنین کاری کرد؟ این که دستگاهی از بدن بیمار فوت شده خارج و دوباره استفاده شود، به هیچ وجه قابل قبول نیست، حتی با رضایت بیمار هم نباید این کار را انجام داد.» این مسئول در وزارت بهداشت، با تأیید جزییات آمده در دستورالعمل وزارت بهداشت، می‌گوید: «وسایل نیمه حیاتی که قابلیت شست‌وشو داشته باشند، حتماً با مواد ضد عفونی به درستی ضد عفونی و دوباره استفاده می‌شوند، ما حتی به بیمارستان‌ها اعلام کرده‌ایم که کمیته ری‌یوز، تجهیز تشکیل دهند.» کلاتری خبر از تشکیل کمیته ری‌یوز در بیمارستان‌ها می‌دهد، درحالی که کارمند همان بیمارستان خصوصی می‌گوید که چنین اتفاقی

باید روی روند عفونت زدایی کنترل کیفی شود

مواد انجام شود، مشکلی برای استفاده مجدد از وسایل پزشکی ایجاد نمی‌شود، در گذشته هم خیلی از وسایل پزشکی مثل وسایل تزریقات، یا جوشاندن استریل می‌شدند البته در مواردی مشکلی هم برای بیماران ایجاد می‌شد.» رئیس انجمن میکروب شناسی می‌گوید بهتر است تصمیم در خصوص چند بار مصرف کردن وسایل پزشکی با توجه به نوع آنها در اختیار کمیته‌های کنترل عفونت قرار داده شود. جایی که امکان صرفه‌جویی وجود دارد باید این کار انجام شود: «البته در این میان بحث استریل کردن و آلودگی زدایی وسایل پزشکی یک موضوع است و بحث کیفیت کالا و کاربرد راحت آن یک بحث دیگر است که مسئولان بیمارستان‌ها در این زمینه صاحب نظر هستند.» فیض‌آبادی باین همه تأکید می‌کند که مسئولان واحدهای کنترل عفونت و متخصصان میکروب شناسی که در بیمارستان‌ها مستقر هستند، باید روی روند عفونت زدایی و انتخاب وسایل چندبار مصرف نظارت مستقیم داشته باشند: «از نظر فنی و علمی این روند بسیار دقیق است که اگر دقت نشود و کار از سوی افراد غیر کارشناس انجام شود، حتی مواد یکبار مصرف هم می‌توانند آلوده شوند و آلودگی را وارد بدن کنند.»

در کار گروه استفاده دوباره از وسایل پزشکی چه گذشت؟

سوال اینجاست که در کار گروه دوروزه روش‌های استفاده دوباره از وسایل پزشکی برگزار شد، چه گذشت که خیلی‌ها را نگران کرد؟ سخنران این کار گروه یک پزشک بود که تمام آن چه کارشناسان بهداشت محیط بیمارستان‌ها پیش از آن در ارتباط با استفاده مجدد از وسایل پزشکی می‌دانستند و به کار می‌گرفتند را به چالش کشید، یکی از آنها همان استفاده دوباره از دستگاه پیس میکر قلب بود: «طول عمر باتری قلب ۷ تا ۱۰ سال است، فوق‌العاده هم گران است و بین ۵۰ تا ۸۰ میلیون تومان قیمت دارد، اگر در بدن بیمار قرار دادیم بیمار ۶ ماه بعد فوت کرد، شاید خوشایند نباشد، اما در برخی از کشورها مثل برزیل، هند، ونزوئلا و اندونزی، دستگاه را بیرون می‌آورند و برای بیمار دیگر استفاده می‌کنند، این دستگاه را هم می‌توان در کشور ری‌یوز کرد و در بدن بیمار دیگری قرار داد.» سخنران این موضوع را که مطرح می‌کند، صدای هیاهو در سالن بلند می‌شود و سوال‌های یکی پس از دیگری شروع می‌شود. سخنران در جای دیگری هم درباره سینگل یوز و ری‌یوزها توضیح می‌دهد: «دو بحث وجود دارد، یکی این که سینگل یوز را ری‌یوز کنیم و یکی هم از همان ابتدای یوز بخیریم و ری‌یوز کنیم، در درمان بیماری‌های گوارش و تشخیص‌های لاپاراسکوپی، معادل ری‌یوز وجود دارد و دیگر نباید سینگل یوز خرید، اگر ری‌یوز خریدید و ری‌یوز کردید، دیگر نیازی به رضایت بیمار نیست، ۶۰ بار هم می‌شود از آن استفاده کرد.» او می‌گوید برخی وسایل را تا همیشه می‌توان استفاده کرد.

هنوز نیافته‌است.

با این که حالا حرف و حدیث‌ها درباره نحوه استفاده مجدد از وسایل پزشکی بالا گرفته، مدیر دفتر مدیریت بیمارستانی وزارت بهداشت می‌گوید که لیست آریه شده به بیمارستان‌ها برای ری‌یوز کردن، چندین بار بررسی و تعدادی از اقلام آن حذف شده تا در نهایت به ۶۲ قلم رسیده است. او می‌گوید که پیش از این بیمارستان‌ها بدون حساب و کتاب، وسایل پزشکی را ری‌یوز می‌کردند دستورالعمل مشخصی برای آن وجود نداشته است. با این که کلاتری، حرف‌های اطمینان بخشی می‌زند اما جزییات مطرح شده در همان کنگره، خیلی‌ها را متعجب و در عین حال نگران کرد: «بیشتر شرکت‌کنندگان در آن کار گروه مسئولان کنترل عفونت بیمارستان‌ها یا کارشناسان بهداشت محیط مراکز درمانی بودند، همه از موضوعاتی که درباره استریلیزه و ضد عفونی کردن وسایل پزشکی مطرح می‌شد، تعجب کرده بودند، سوال‌شان این بود که اگر بیمار رضایت ندهد از آن وسیله برای چندمین بار برایش استفاده شود، تکلیف چیست؟ کار مندی بخش تجهیزات پزشکی بیمارستان می‌گوید، استفاده بی‌رویه از وسایل پزشکی یکبار مصرف، می‌تواند عفونت‌های بیمارستانی را بیشتر کند: «بیمارستان‌ها خصوصی است و قبلاً از این ابلاغیه وسایل پزشکی را ری‌یوز نمی‌کردیم، اما حالا باید به فکر باشیم، چرا که به ما گفته‌اند تا جایی که می‌توانید وسایل پزشکی ری‌یوز نکنید.»

سینگل یوزها را می‌توان چند بار استفاده کرد؟

نکته دیگر ماجرا حس وسایل پزشکی است که در گروه ری‌یوزها قرار می‌گیرند وسایل پزشکی فلزی، قابلیت عفونت‌زدایی بهتری نسبت به وسایل پلیمری دارند. تجهیزاتاتی که جنس‌شان از پلیمر است، دسترسی برای عفونت‌زدایی‌شان، سخت‌است و احتمال باقی ماندن آلودگی در آنها، بیشتر است: «وسایل فلزی، در ۴۰ درصده بخار، ضد عفونی می‌شوند، اما برخی ابزار برای معاینه‌های زنان، حتی در صورت ضد عفونی کردن باز هم ریسک بالایی برای آلودگی دارند.» این را همان کارمند بیمارستان به «شهروند» می‌گوید: «در کنار همه محدودیت‌هایی که به دلیل تحریم‌ها و افزایش قیمت وجود دارد، باید ماجرای خطای پزشکی و حالا هم عفونت‌های بیمارستانی را اضافه کرد.» به گفته او، محضولاتی که از کارخانه روی آنها نوشته یکبار مصرف، با این دستورالعمل جدید می‌توانند در گروه مصرف مجدد قرار گیرند: «سوال اینجاست که سینگل یوزها را چند بار می‌توان استفاده کرد؟ در برخی وسایل هستند که لوله‌های شکلند، آنها را چطور می‌خواهند عفونت‌زدایی کنند که آلودگی حتماً از همه جایش برود. آیا این ضوابط در همه بیمارستان‌ها رعایت می‌شود، حتی در یک بیمارستان مناطق محروم؟»

همه وسایل پزشکی قابلیت استریلیزه شدن ندارند

عفونت‌زدایی از وسایل پزشکی فلزی، کم‌درستر از وسایلی با جنس‌های دیگر است، آقای رحیمی که واردکننده تجهیزات پزشکی است، به «شهروند» می‌گوید بیشتر وسایلی که وارد می‌کنند، فلزی یا تیتانیوم است، مثل پروتز ستون فقرات یا پروتز گردن و رانو؛ که در همه جای دنیا امکان استفاده مجدد از آنها وجود دارد، اما برای وسایلی با جنس‌های دیگر، ریسک استریلیزه کردن بالا می‌رود: «باین وسایل باید در خلأ ضد عفونی شوند، بیمارستان‌ها به دستگاه‌های ضد عفونی کننده مجهز هستند اما وسایلی که از جنس پلاستیک هستند، عمل‌تابناایی تحمل درجه حرارت بالا ندارند.»